

«Էդիթ Պրինտ» հրատարակչություն

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների և
հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությունը

Հաստատություն՝ Երևանի թիվ 113 մտուր-մանկապարտեզ ՀՈԱԿ

Դաստիարակ՝ Մարգարյան Էմմա

Ղեկավար՝ Ավետիսյան Ժաննա

Երևան 2023թ.

Բովանդակություն

Ներածություն _____ 3

Գլուխ1 Մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությունը _____ 7

1.1 Մասնագիտական կրթության և զբաղվածության փոխներգործությունը _____ 7

1.2 Մասնագիտական կրթության շարունակականությունը, որպես աշխատաշուկայի պահանջների բավարարման միջոց _____ 9

Գլուխ2 նախատեսված կրթական ծրագրերի կատարելագործման հիմնաքար _____ 1
1

Եզրակացություն _____ 13

Գրականության ցանկ _____ 17

Ներածություն

Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) հետագա բնականոն զարգացման ռազմավարության առաջնահերթությունը պայմանավորված է գիտելիքահենք տնտեսությամբ, որի կայուն զարգացման համար անհրաժեշտ է լուծել աշխատաշուկայի պահանջներին բավարարող բարձրորակ և մրցունակ մասնագետների պատրաստման հիմնախնդիրը:

Արդի պայմաններում թույլ է մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների (ՄՈՒՀ) և գործատուների կապը: Հաճախ գործատուները չեն կարողանում հստակ ձևակերպել մասնագետներին անհրաժեշտ որակական բնութագրերը, հաճախ էլ դրանք անտեսվում են ՄՈՒՀի կողմից: Արդյունքում, ՄՈՒՀի թողարկած մասնագետները մասնագիտական անհրաժեշտ որակների բացակայության պատճառով պահանջված չեն աշխատաշուկայում: Հիշյալ հակասության պատճառով ծագում են մասնագետներին աշխատաշուկայի կողմից ներկայացվող պահանջների ուսումնասիրության արդյունքներով պայ մանավորված ՄՈՒՀի կրթական ծրագրերի բովանդակության՝ ըստ էության բարեփոխումների, մասնագետներին ներկայացվող պահանջները կրթական ծրագրերում արտահայտելու մանկավարժական հիմունքների և գործընթացի կազմակերպականմանկավարժական մոդելի մշակման անհրաժեշտություն: Մասնագետների պատրաստման և մասնագիտական կրթական ծրագրերի (ՄԿԾ) կատարելագործման հիմնախնդիրը մշտապես հետաքրքրություն է ներկայացրել տնտեսագետների, մանկավարժ գիտնականների շրջանում: Մասնագիտական կրթության ոլորտում ապագա մասնագետների պատրաստման գործընթացի վերոնշյալ հիմնախնդիրները հետազոտողների ուշադրության կենտրոնում են մասնագիտական կրթության զարգացման արդյունավետ ուղիների որոնման, նոր ռազմավարությունների մշակման,

հասարակության զարգացման միտումներին համապատասխանեցնելու տեսանկյուններից.

- մասնագիտական կրթության համակարգում ուսանողների մասնագիտական պատրաստության գործընթացում ձևավորվող աշխատանքային կոմպետենտությունների և աշխատաշուկայի, գործատուների կողմից ներկայացվող պահանջների միջև,
- ՄԿԾի մշակման, կատարելագործման մանկավարժական տրամաբանության և այդ մշակումների իրականացման գործընթացների միջև,
- ՄԿԾի արդիականացման գործընթացում ժամանակի հրամայականի և կատարելագործման աշխատանքի ցածր արդյունավետության միջև:

Այդ հակասություններով, դրանց գործնական բացառիկ կարևորությամբ և անհետա ձգելի լուծմամբ է պայմանավորված սույն հետազոտության թեմայի արդիականությունը և հրատապությունը:

Հետազոտության նպատակը մասնագետների պատրաստման, վերապատրաստման և որակավորման բարձրացման հիմնական և լրացուցիչ ՄԿԾի կատարելագործման գործ ընթացների գիտամանկավարժական հիմունքների մշակումն է աշխատաշուկայի և գործատուի պահանջների հաշվառմամբ:

Հետազոտության խնդիրները

1. ուսումնասիրել տնտեսապես զարգացած երկրների ՄՈՒՀում մասնագիտական կրթության կրթական ծրագրերի մշակման, ներդրման և կատարելագործման գործընթացում աշխատաշուկայի պահանջների հաշվառման փորձը,
2. ուսումնասիրել ՀՀ աշխատաշուկայի քաղաքականությունը և պարզել մասնագետների առաջարկն ու պահանջարկը որակական տեսանկյունից,
3. վերլուծել ՄԿԾի մշակման ժամանակակից հայեցակարգային հիմնական

դրույթները և գիտականորեն հիմնավորել գործատուների և աշխատաշուկայի պահանջների՝ մասնագիտական կրթական ծրագրերում ներառելու անհրաժեշտությունը,

4. բացահայտել և վերլուծաբար դիտարկել ՄԿԾի ձևավորման ու կատարելագործման առանձնահատկությունները ՀՀում,
5. մշակել ՄԿԾի արդիականացման և կատարելագործման գործընթացներում պետության պահանջներով արտահայտված հասարակության կարիքների և աշխատաշուկայի պահանջների, ինչպես նաև՝ անձի կրթական պահանջմունքների հաշվառման մանկավարժական հիմունքներն ու գործընթացի կազմակերպականմանկավարժական մոդելը:

Հետազոտության գիտական նորույթը այն է, որ փորձ է արվում ներկայացնել ՄԿԾի մշակման գիտամանկավարժական հիմունքները, մասնագետների պատրաստման գործընթացի ժամանակակից համակարգը իրական և արդյունավետ դարձնող մանկավարժական տեսական և գործնական հիմունքները, զբաղվածության մասնագիտու թյուններին համապատասխան ՄԿԾի մշակման գործընթացի մանկավարժահոգեբա նական վերլուծությունը և այն արդյունավետ դարձնելու մանկավարժահոգեբանական պայմանները, կրթական ծրագրերի բարեփոխումների գործընթացում անձի կրթական պահանջմունքների, պետության պահանջներով արտահայտված հասարակության կարիքների և աշխատաշուկայի պահանջների հաշվառման մանկավարժական հիմունքներն ու գործընթացի կազմակերպականմանկավարժական մոդելը:

Առաջարկի և պահանջարկի հիման վրա ձևավորված և իրականացվող կրթության քաղաքականությունը, մասնագիտական կրթության բովանդակության պարբերական արդիականացումն աշխատաշուկայի պահանջների հաշվառմամբ կարող է ապահովել արդի հասարակության և պետության զարգացումը և դառնալ ՄՈՒՀի երիտասարդ սերնդի դաստիարակության և մասնագետների ձևավորման բնականոն պայման:

Մասնագիտական որակավորման առանցքային կոմպետենցիաները մասնագիտական կրթական ծրագրեր և չափորոշիչներ մշակող կառույցների համար պետք է դառնան առաջանցիկ ուղենիշ և արտահայտվեն մասնագիտական կրթության վերջնար դյունքներում: Թողարկվող մասնագետների մասնագիտական որակավորման առանց քային կոմպետենցիաները գործատուների և աշխատաշուկայի պահանջների համա պատասխանության որոշիչ բնութագրերն են:

Մասնագիտական կրթությունն առանց շարունակական կրթության և մասնագիտա կան զարգացման չի կարող ապահովել մասնագիտական աշխատանքային գործունեության ոլորտում ակնկալվող հաջողությունները և աշխատաշուկայում պահանջված լինելը: Հիմնախնդրի լուծման էական պայման է մասնագիտական զարգացման գործ ընթացի կազմակերպումն անդրագոգիկայի սկզբունքների հիման վրա՝ կատարելագործված ու արդիականացված լրացուցիչ կրթական ծրագրերով մասնագետների շարունակական վերապատրաստումների և որակավորման բարձրացման միջոցով:

Կրթական ծրագրերի արդիականացման և կատարելագործման գործընթացներում պե տության պահանջներով արտահայտված հասարակության կարիքների և աշխա տաշուկայի պահանջների, ինչպես նաև՝ անձի կրթական պահանջումների հաշվառման մեր կողմից մշակված մանկավարժական հիմունքների ու գործընթացի կազմակերպական մանկավարժական մոդելի արդյունավետությունը հիմնավորված է գործնական փորձարկմամբ:

Հետազոտության տեսական նշանակությունը: Ստացված տվյալները և դրանց հիման վրա կատարված եզրակացությունները և առաջարկությունները կարող են կրթական ծրագրերի ստեղծման ժամանակակից մոդելի և չափորոշիչների մշակման ու կիրառման նորովի մոտեցման տեսական հիմք դառնալ: Աշխատանքում առկա տեսական դատողու թյունները կրթական

ծառայություններ իրականացնողների համար կարող են օգտակար լինել «կրթություն՝ առաջարկին» առավել մարքեթինգային մոտեցում դրսևորելու, իսկ սպառողներին՝ սեփական ակնկալիքները և պահանջմունքները հստակեցնելու հարցում: Այն կարող է օգտակար լինել նաև մասնագիտական կողմնորոշման կառույցներին՝ անհրաժեշտ տեսական գիտելիքներ ձեռք բերելու գործընթացում:

Գլուխ 1 Մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությունը

1.1 Մասնագիտական կրթության և զբաղվածության փոխներգործությունը

Հարց՝ Ինչո՞վ է բացատրվում ՀՀ աշխատաշուկայում կոնկրետ մասնագետների առաջարկի և պահանջարկի անհամապատասխանությունը:

Հարցը ուղղվել է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության զբաղվածության պետական ծառայության, Հայաստանի գործատուների հանրապետական միության /ՀԳՀՄ/, ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության պատասխանատու մասնագետներին:

Հարցազրույցներից պարզվեց, որ վիճակագրական տվյալները, պատասխանատու գերատեսչությունների տեղեկատվությունը, կարծիքներն իրարամերժ են, սակայն գործա գուրկ մասնագետների վերապատրաստման և վերաորակավորման արդյունքում կարելի է մեղմել գործազրկությունը: Կրկնվող էր այն կարծիքը, որ աշխատաշուկայում պահանջարկ ունեցող մասնագետները լքել են երկիրը, իսկ առկա գործագուրկ մասնագետները չեն համապատասխանում գործատուի պահանջներին:

Հարց

1. «Ինչու՞ մեր երկրում դաստիարակության համար այդքան կարևոր համարվող

անձնային հատկանիշները չեն դրսևորվում աշխատանքային հարաբերություններում»:

ՀՀում մասնագետների որակավորումից գործատուների սպասելիքները չեն արդարացվում և այդ իսկ պատճառով նրանց համար կարևորվում է աշխատողի անձնային հատկանիշները, քանի որ աշխատողը կարող է հմտանալ աշխատանքային գործունեության մեջ ժամանակի ընթացքում, իսկ անձնային հատկանիշները պետք է լինեն ձևավոր ված մինչև մուտքը աշխատաշուկա: Փաստորեն աշխատաշուկայում հայտնված մասնագետների մոտ բացակայում են առանցքային հմտությունների սոցիալական և անձնային բաղադրիչները:

Տրամաբանական հաջորդ քայլը ՀՀ աշխատաշուկայում արհեստագործական և միջին մասնագիտական որակավորմամբ մասնագետների պակասի և դրա պատճառների վերլուծությունն էր: Ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ աշխատաշուկայում առկա են աշխատատեղեր, որոնց համար անհրաժեշտ են արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթությամբ մասնագետներ, բայց զբաղված են բարձրագույն կրթություն ունեցող անձանց կողմից:

1.2 Մասնագիտական կրթության շարունակականությունը, որպես աշխատաշուկայի պահանջների բավարարման միջոց

Հարց՝ Ինչո՞վ է բացատրվում գործատուի կողմից համալսարանական և բուհական կրթություն ունեցող շրջանավարտներին տրվող նախապատվությունը:

Հարցը ուղղվել է Կահույքի արտադրության գործարանի, այլումինե դոնների և

պատու հանների արտադրության գործարանի, Եվրոպական ուսումնական հիմնադրամի (ETF) հայաստանյան գրասենյակի պատասխանատու մասնագետներին:

Հարցազրույցի արդյունքում պարզվեց, որ մասնագիտական կրթությունը կարող է զբաղվածության համար անկարևոր լինել ինչպես բարձրագույն, այնպես էլ արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթության դեպքում: Սակայն որքան բարձր է կրթության մակարդակը, այնքան ավելի հեշտ է դառնում աշխատաշուկայում զբաղված լինելը: Իսկ արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթությամբ մասնագիտությունների դեպքում կարևոր դեր է խաղում հասարակության մեջ առկա կարծրատիպը և բացասական մոտեցումը կրթության այդ մակարդակի նկատմամբ:

Երկրորդ՝ «ՀՀ բնակչության լրացուցիչ կրթության պահանջմունքը հարցազրույցների միջոցով ուսումնասիրության վերլուծությունն ու արդյունքները» ուսումնասիրվել է երիտասարդ գործազուրկների լրացուցիչ կրթական ծրագրերով կրթության պահանջմունքները, արդյունքում բացահայտվել է նրանց ճնշող մեծամասնության մոտ պահանջմունքների բացակայության պատճառները:

Աղյուսակ 1. Լրացուցիչ կրթության պահանջմունքի բացակայության պատճառները

Աշխատանք գտնելու համար կարևոր չէ	20,4%
Բացակայում են ֆինանսական հնարավորությունները	56,3%
Զգիտեմ որտեղ կարող եմ այդ ստանալ	12,7%
Զգիտեմ ինչ կրթության պահանջարկ կա աշխատաշուկայում	7,9%
Այլ պատճառներ	2,5%
Ընդհանուր	100%

Պատճառների էության բացահայտման համար իրականացվեցին

հարցազրույցներ:

Հարց՝ Ինչու՞ հնարավոր չէ առավել արդյունավետ համագործակցություն պետական զբաղվածության ծառայության և գործատուների միջև:

Հարցն ուղղվել է Գերմանիայի բարձրագույն կրթության ազգային ինստիտուտի մի ջազգային համագործակցության կառույցի (IIZ/DVV), «Արիալ» լրացուցիչ կրթության» մասնավոր ծառայության, ՀՀ գործատուների հանրապետական միության պատասխա նատու մասնագետներին:

Հարցազրույցի արդյունքում պարզվեց, որ լրացուցիչ կրթական ծառայությունները դիտվում են անհատի կրթական պահանջմունքների բավարարման միջոց և առաջարկ ները հիմնված չեն աշխատաշուկայի պահանջարկի վրա: Ինչպես զբաղվածության գործա կալությունները, այնպես էլ կրթության ծառայություն իրականացնողները չունեն բավարար գիտելիքներ կրթական ծառայությունների մարքեթինգի և հասարակայնության հետ աշխատանքի բնագավառներում: Միաժամանակ, անբավարար է լրացուցիչ կրթություն իրականացնողների և գործատուների հետ համագործակցությունը:

Գլուխ2 Նախատեսված կրթական ծրագրերի կատարելագործման հիմնաքար

Ելնելով հետազոտության արդյունքներից, մասնագիտական կրթական և զբաղվածու թյան չափորոշիչների ներդաշնակման հիմնախնդիրը արդի մասնագիտական կրթության հրամայականն է: Զբաղվածության մասնագիտական չափորոշիչներն ուղղված են անձի պրոֆեսիոնալիզմի ապահովմանը, ուստի մասնագիտական կրթական չափորոշիչների հիմքում

պետք է դրվեն որոշակի մասնագիտական գործառույթների կատարման արդյունավետություն ապահովող առանցքային որակավորումները, մասնագետի հոգեբանական որակների, ընդունակությունների, գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների զարգացման համալիր գործունեությունը:

Ներկայացված է մասնագիտական կրթությունից բավարարվածության վերաբերյալ նախնական սոցիոլոգիական հարցումների վերլուծությունը, մեր կողմից մշակված կրթական ծրագրի կատարելագործման կազմակերպականմանկավարժական մոդելը, մոդելի կիրառման միջոցով կատարելագործված ուսումնական պլաններով ուսուցման վերաբերյալ կրկնակի հարցման արդյունքներն ու հետադարձ կապը: Մոդելի մշակման հիմքում դրված են աշխատաշուկայի և գործատուների կողմից թողարկվող մասնագետներին ներկայացվող պահանջները կրթության ոլորտում ներդնելու վերաբերյալ հետազոտության արդյունքները:

Սոցիոլոգիական հարցմանը մասնակից են դարձվել 150 ուսանող և 45 դասախոս: Նախնական հարցման արդյունքներից ստացված պատկերը հետևյալն էր.

ուսանողներ՝

- ուսումնական հաստատությունը իր ծառայությունների իրականացման վերաբերյալբավարար մարքեթինգային աշխատանքներ չի կատարում,
- ուսանողները վստահ չեն աշխատանքային գործունեության մեջ,
- ուսումնական գործընթացում կարևորում են պրակտիկային հատկացվող ժամերիթիվը,
- ուսանողները կրթվելու ավելի մեծ ներուժ ունեն, քան կարող է առաջարկել ուսումնական հաստատությունը:
- մասնագիտական կրթության առանցքային հմտությունների վերաբերյալ դասախոս ները չունեն հստակ և ամբողջական պատկերացում,
- աշխատաշուկայի և կրթական քաղաքականության փոխկապակցվածության

մասին գիտելիքների ձեռքբերման կարիք ունի միջին մասնագիտական կրթության ոլորտի դասախոսների զգալի մասը:

Պլանների արդիականացման գործընթացում ներդրվել է մեր կողմից մշակված կրթական ծրագրի կատարելագործման կազմակերպականմանկավարժական մոդելը, կատարելագործվել ուսումնական պլանները: Մոդելի արդյունավետության գնահատման նպատակով իրականացվել է կրկնակի հարցում: Արդյունքում արձանագրվել է դրական տոկոսային աճ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Գիտական մանկավարժական, մասնագիտական գրականության վերլուծությունը, տե սական, հետազոտության և փորձարարական աշխատանքի արդյունքները ցույց տվեցին, որ կրթական ծրագրերի մշակման գործընթացում գործատուների և աշխատաշուկայի պահանջների հաշվառման առկա մոտեցումները լիարժեք չեն, հաշվի չեն առնվում Հայաստանի կրթության համակարգի և տեղական աշխատաշուկայի առանձնահատ կությունները, միջազգային աշխատաշուկայի անընդհատ փոփոխվող պահանջները, վեր ջին տասնամյակում կրթական ծրագրերի բարեփոխումների արդյունքները, մասնագիտական կրթական չափորոշիչների մշակման միջազգային փորձը: Կրթական ծառայու թյուն իրականացնող ՄՈՒՀը ՄԿԾի կատարելագործումը պետք է իրականացնեն աշխատաշուկայի պահանջների և այդ ոլորտում զարգացած երկրների կրթական ծրագրերի մշակման ու կատարելագործման գործընթացում աշխատաշուկայի պահանջների հաշվառման փորձի հաշվառմամբ: Ուստի՝

1. մասնագետների առաջարկի և պահանջարկի հիմնախնդիրը պայմանավորված է աշխատաշուկայի և կրթական ծառայությունների շուկայի փոխկապակցվածությամբ և փոխներգործությամբ, որը կարելի է ապահովել՝
 - թողարկվող մասնագետների մոտ աշխատանքային մասնագիտական կոմպետեն ցիաների ձևավորումը և զարգացումը ՄՈՒՀի գործունեության գերակա ռազմա վարական խնդիր դիտելու և կրթական ծրագրերը կոմպետենտահեն մոտեցումներով կառուցելու,
 - մասնագիտական առանցքային հմտությունները մասնագիտական կրթական չափորոշիչների կրթական վերջնարդյունքում արտացոլելու,
 - կրթության բովանդակության պարբերական արդիականացման և կատարելագործ ման միջոցով,
 - ուսումնական պլանները բեռնաթափելու և հատուկ մասնագիտական

առարկաների մոդուլների ու պրակտիկայի բովանդակային ամբողջության ապահովման միջոցով:

2. Մասնագիտական որակավորման առանցքային կոմպետենցիաները թողարկվող մասնագետների՝ գործատուների և աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխանության որոշիչ բնութագրերն են, հետևաբար՝ թողարկվող մասնագետների մոտ դրանց ձևավորման և զարգացման գործընթացները պետք է դառնան ՄՈՒՀի կրթական գործունեության և կրթական ծրագրերի արդիականացման առաջանցիկ ուղենիշ: Այս մոտեցման և առաջարկի ու պահանջարկի հիման վրա ձևավորված և իրականացվող կրթության քաղաքականությունը, մասնագիտական կրթության բովանդակության պարբերական արդիականացումն աշխատաշուկայի պահանջների հաշվառմամբ կարող է ապահովել արդի հասարակության և պետության զարգացումը և դառնալ ՄՈՒՀմ երիտասարդ սերնդի դաստիարակության և որակյալ ու մրցունակ մասնագետների թողարկման պարտադիր պայման:
3. Առանցքային կոմպետենտությունները նաև ժամանակակից մասնագետի էական բնութագրերն են և պետք է կազմեն բոլոր մակարդակների մասնագիտական կրթության պետական չափորոշիչների պահանջների անբաժանելի բաղադրատարր: Մասնագետների պատրաստման գործընթացում ձևավորվող կոմպետենցիաները՝ աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխանության աստիճանը, գրեթե չի մշտադիտար կվում և բացահայտում: Ոստի, այդ պահանջները պետք է դրվեն դրանց ձևավորման, ինչպես նաև՝ գործընթացի վերահսկողության նախագծային, իրականացման և գնահատման հիմքում:
4. Յուրաքանչյուր դասախոս պետք է լուծի ոչ միայն կոնկրետ առարկայի գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների համակարգի, այլ նաև դրանց հիման վրա առանցքային կոմպետենցիաների ձևավորման խնդիրը:

Չնայած առանցքային կոմ պետենտությունների զգալի մասը ճշգրիտ չափման ենթակա չէ, այդուամենայնիվ, մասնագետի կայացման համար ունի ավելի կարևոր և խորքային նշանակություն:

5. Աշխատաշուկայի և ՄՈՒՀի գործունեության ներդաշնակման, մասնագետներին ներկայացվող պահանջների բավարարման, ինչպես նաև՝ ՄՈՒՀի կողմից թողարկվող մասնագետների ինքնաիրացման կոմպետենտությունների ձևավորման գործընթացի արդյունավետ կառավարման հիմքը գիտատեխնիկական առաջընթացին համապատասխան չափորոշիչների և այն կազմակերպության առկայությունն է, որը կապահովի կրթության, գիտության, տեխնիկայի, տեխնոլոգիայի առաջնային ուղղությունների զարգացման միասնական պետական քաղաքականության իրականացումը:

6. Շարունակական կրթության արդիականացումը ենթադրում է շարունակական կրթության բովանդակության, գիտամեթոդական և կազմակերպչական բարեփոխում, առաջարկվող ծրագրերի իրականացման անդրագոգիկ մոդելի կիրառում, լրացուցիչ կրթության որակի ապահովման մանկավարժական մեխանիզմների և կառավարման առկա յություն: Նման պայմանների ապահովմամբ հնարավոր կլինի իրականացնել լրացուցիչ շարունակական կրթության գերակա խնդիրը, որն արդի դինամիկ զարգացող հասարակության մեջ մարդուն ակտիվ ստեղծագործական կյանքին անհրաժեշտ գիտելիքներով և հմտություններով օժտելն է, մարդու՝ որպես աշխատողի, քաղաքացու, անհատականության մշտապես կատարելագործվելու հնարավորությամբ ապահովելը:

7. Մասնագիտական կրթությունն առանց շարունակական կրթության և մասնագիտական կան զարգացման չի կարող ապահովել մասնագիտական աշխատանքային գործու նեության ոլորտում հաջողությունները և աշխատաշուկայում պահանջված լինելը: Հիմնախնդրի լուծման էական

պայման է մասնագիտական զարգացման գործընթացի կազմակերպումն անդրագոգիկայի սկզբունքների հիման վրա՝ կատարելագործված ու արդիականացված լրացուցիչ կրթական ծրագրերով մասնագետների շարունակական վերապատրաստումների և որակավորման բարձրացման միջոցով:

8. Համեմատական վերլուծության արդյունքներով բացահայտվել են ՀՀ կրթության շուկայի զարգացման միտումները և դրանց վրա կրթական ծրագրերի կատարելագործման ազդեցությունը: Կրթական ծրագրերի արդիականացման և կատարելագործման գործընթացներում պետության պահանջներով արտահայտված հասարակության կարիքների և աշխատաշուկայի պահանջների, անձի կրթական պահանջունքների հաշվառման մեր կողմից մշակված կրթական ծրագրի կատարելագործման ու գործընթացի կազմակերպականմանկավարժական մոդելի արդյունավետությունը հիմնավորվել է գործնական փորձարկմամբ:
9. Հետազոտության ողջ ընթացքը սոցիոլոգիական հարցումները և մանկավարժական գիտափորձը ապացուցում են հետազոտության հիմնախնդրի դրվածքի, վարկածի ճշտությունը, ստացված արդյունքների հավաստիությունը:

Գրականության ցանկ

1. Խաչատրյան Ս., Պետրոսյան Ս., Թերզյան Գ., Ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման և կրթության բովանդակության գնահատումը՝ Հայաստանում հանրակրթության բարեփոխումների համատեքստում, Բարև հասարակական կազմակերպություն, Երևան, 2013,
2. Eric Hanushek, "The Economic Value of Higher Teacher Quality", *Economics of Education Review*, volume 30, Issue 3, June 2011,
3. Կրթության գերազանցության ազգային ծրագիր, Հայեցակարգ,